

JAK SE PROJEVOVAL ANTISEMITISMUS VE SPOLEČNOSTI BĚHEM TZV. NORMALIZACE?

PRACOVNÍ LIST

NEŽ ZAČNEME

Podle pracovní definice Mezinárodní aliance pro připomínku holocaustu (International Holocaust Remembrance Alliance – IHRA), kterou přijal také Parlament ČR, je antisemitismus „takový způsob nazírání na Židy, který vyústí v nenávisť vůči nim“. Může se projevat slovně, obrazem nebo fyzicky, může jít o útoky proti židovským i nežidovským osobám a jejich majetku, proti židovským institucím a bohoslužebným místům. „Antisemitismus velmi často obviňuje Židy z konspirace za účelem škodit lidstvu a mnohdy viní Židy z toho, že mohou za vše, co dopadne špatně.“

Podle této definice dochází k antisemitismu vždy, když činíme za konkrétní problémy zodpovědné všechny Židy bez rozdílu a když už pouhá příslušnost ke skupině je důvodem k obvinění ze zločinu.

Zdroj: www.holocaust.cz/dejiny/holocaust/historicky-kontext/antisemitismus-po-roce-1945/pracovni-definice-antisemitismu/

ZDROJ 1: VOLHA

Zdroj: *Volha, díl 3 [seriál].* Režie Jan Páchl. Česko 2023

Mohli bychom postoj pana ředitele označit za antisemitský? _____

ZDROJ 2: AKCE PAVOUK (1987)

Informace

K mapování a evidování osob židovského vyznání a původu bylo přistoupeno již v červenci 1972 s cílem získat přehled o rozmístění a koncentraci těchto osob v nejdůležitějších sférách naší společnosti.

Bylo konstatováno, že v ČSSR existují prosionisticky orientované osoby, jejichž solidarita je založena na vědomí společného etnického původu a náboženství a které jsou nositeli ideologie buržoasního nacionalismu. [...] Jsou vázány kosmopolitní solidaritou, jejich vztahy k českému a slovenskému národu jsou velice vlnné a rozvoj socialistické společnosti je jim zcela lhostejný. [...]

Podle zpracované informace v roce 1973 měl být získán přehled o rozmístění 17 205 osob.

V roce 1983 po zhodnocení stavu dosavadního rozpracování akce „Pavouk“ bylo zjištěno, že základním nedostatkem mapování osob židovského vyznání a původu je jejich nedůsledná evidence (např. bez ustanovených dat, státobezpečnostních poznatků, bez ustanovení rodinných příslušníků a příbuzných aj.), ale především nebylo uváděno, jakým způsobem se prováděla dokumentace židovského vyznání a původu. Na základě této skutečnosti nebylo možné jednoznačně konstatovat u evidovaných osob židovské vyznání nebo původ [...].

Celkem bylo do současné doby seriózně zpracováno 8 539 evidenčních karet osob židovského vyznání a původu. Největší přehled byl získán o osobách židovského původu ve věku mezi 35–50 roky, které působí v oblasti ekonomiky – nevýrobní a výrobní sféře, poté v oblasti školství a zdravotnictví (včetně vědeckých a výzkumných ústavů). [...]

[...]

Navrhovaná opatření

[...] vést kartotéku osob, které jsou finančně nebo materiálně podporovány sionistickými organizacemi ze zahraničí. Průběžně doplňovat tuto evidenci o další zmapované osoby židovského vyznání a původu, pozornost soustředit na mapování jejich rodinných příslušníků a sourozenců.

[...] získat údaje o osobách, kterým bylo přiznáno zvýhodněné důchodové zabezpečení [...] (pouze z důvodu rasové persekuce v době mezi 15. 3. 1939 a 4. 5. 1945) s cílem doplnit stávající evidenci osob vzhledem k seriózní dokumentaci židovského vyznání a původu.

Zdroj: Informace pro I. NMV ČSSR, 12. 3. 1987. ABS. Fondy centrálních útvarů unitárního ministerstva vnitra a Federálního ministerstva vnitra. Správa kontrarozvědky pro boj proti vnitřnímu nepříteli. Sionismus, akce „Pavouk“. Sign. AKR 36 i.j. 1594

Vysvětlivky:

buržoasní nacionalismus – ve Východním bloku byl pojem spojován s odpůrci komunistického režimu, bylo jim podsouváno, že chrání pouze zájmy určité skupiny lidí na úkor ostatních a snaží se vytvářet konflikty mezi národy

kosmopolitní – používá k popisu člověka, který se cítí jako občan světa a nejen svého vlastního národa nebo kulturního okruhu; v období studené války byl pojem používán k diskreditaci lidí, kteří projevovali zájem o západní kulturu, umění, literaturu a zvyky

Přečtěte si text. Při čtení si na okraji textu dělejte poznámky metodou I.N.S.E.R.T.

✓	Informace, která potvrzuje, co jste věděli nebo si mysleli, že víte.
—	Informace, která je v rozporu s tím, co víte nebo co jste slyšeli.
+	Informace, která je pro vás nová.
?	Informace, které nerozumíte nebo o které byste se chtěli dozvědět více.

Vyberte si z textu ke každé značce informace, které jsou pro vás důležité, a zapište si je do tabulky.

✓	—	+	?

Vytvořte myšlenkovou mapu, ve které zachytíte, na co se zaměřovala akce StB s krycím názvem Pavouk.

PAVOUK

ZDROJ 3: VZPOMÍNKY PAMĚTNÍKŮ (2009)

Zdroj: Tajné akce StB. Akce Pavouk (r. J. Novák, 2009)

Na základě sledování ukázky doplňte myšlenkovou mapu o nové poznatky.

Proč chtěl stát sledovat vybranou skupinu obyvatel? Jaké důsledky to mohlo mít pro občanské svobody?

ZDROJ 4: POUČENÍ Z KRIZOVÉHO VÝVOJE (1971)

skupina A

Značný vliv v boji proti socialismu v ČSSR měly síly, které se angažovaly z pozic sionismu, jednoho z nástrojů mezinárodního imperialismu a antikomunismu. Jejich předními reprezentanty u nás byli F. Kriegel, J. Pelikán, A. Lustig, E. Goldstücker, A. J. Liehm, E. Löbl, K. Winter a řada dalších.

Zdroj: Poučení z krizového vývoje ve straně a společnosti po 13. sjezdu KSC. Praha: Ústřední výbor KSC, 1971, s. 19

Vysvětlivky:

imperialismus – politický a ekonomický systém, kdy silné státy prosazují své zájmy a ovládají slabší státy a ekonomické trhy v jiných zemích s cílem získat politickou a ekonomickou moc; v období studené války byl pojem používán pro označení politiky mocností západního světa, zejména USA a Západní Evropy, byl vnímán jako nepřátelský k socialismu a jako překážka dosažení spravedlivějšího a rovnostářského uspořádání světa

ZDROJ 5: INTERPRETACE PRAŽSKÉHO JARA (1970)

skupina A

V této souvislosti pro pochopení podstaty úlohy sionistů v útoku kontrarevolučních sil proti socialismu v Československu jsou neobyčejně zajímavé údaje o mnohaleté činnosti tzv. „Krieglova klubu“ – pravicově oportunistické skupiny vedené Františkem Krieglem. [...] Po lednu 1968, využívajíc oportunistického a revizionistického stanoviska bývalého stranického vedení, do značné míry přispěla k nástupu pravicových a protisocialistických sil v naší republice [...] Mohou se zeptat: a co s tím má společného sionismus? Je to zákonitá otázka. A odpověď na ni rovněž. Schůzek „Krieglova klubu“ se často zúčastňoval... tajemník izraelského velvyslanectví v Praze Zuker, jenž se objevoval na ilegálních schůzkách ne proto, aby vypil šálek čaje nebo sklenici plzeňského. Jeho úkolem bylo udržovat styky se zahraničními středisky včetně sionistických a rovněž poskytovat nezbytné informace.

Vliv „klubu“ na masové sdělovací prostředky neustále rostl a s tím současně rostla i jeho možnost působit na veřejné mínění v Československu v žádoucím směru. Schůzek v konspirativním bytě se často zúčastňoval ředitel televize Pelikán a J. Kratochvíl z československého rozhlasu. V červenci 1968 přijalo ilegální centrum rozhodnutí, aby byla „posílena“ rozhlasová skupina kontrarevolucionářů; do čela pražské rozhlasu se dostal Zdeněk Hejzlar. „Klub“ tak měl své lidi na vedoucích místech orgánů masové informace a mohl je efektivně kontrolovat. [...]

V rozhodujícím okamžiku v noci z 20. na 21. srpna 1968 František Kriegl spolu s Josefem Smrkovským naléhají, aby se přijalo antimarxistické stanovisko v otázce vstupu spojeneckých vojsk pěti socialistických států na území ČSSR. Z jejich iniciativy byla celá řada poctivých soudruhů označena za zrádce národa a terorizována.

Zdroj: IVANOV, Jurij: Sionismus, Praha 1970, s. 182–186

Vysvětlivky:

oportunismus – strategie, kdy se jedinec či skupina snaží využít okolností nebo situace k dosažení svých cílů bez ohledu na trvalé hodnoty a principy

revizionismus – politická ideologie nebo strategie, která se snaží revidovat nebo zmírnit předchozí politická stanoviska či cíle, zde ve významu reformní komunisté, představitelé pražského jara

konspirativní, konspirační byt – byt sloužící k tajným schůzkám

Vyberte ke zdrojům vhodné štítky z výběru. O zdůvodnění svého výběru ve skupině diskutujte.

souhlas se vstupem vojsk

odsouzení okupace

reformní komunisté

zahraniční organizace

režimní autor

demagogická rétorika

odkazuje na zdroje

nedokládá svá tvrzení

nezávislá žurnalistika

Jakým způsobem je v textu psáno o židovství a sionismu? Jakou úlohu dle textů hráli „sionisté“ v komunistickém reformním hnutí v Československu v roce 1968?

Sionistický pseudohumanismus se stal zákonnou součástí české a slovenské literatury, často byl vydáván (podobně jako liberalismus a revizionismus) za „opravdový“, „demokratický“, „humanistický socialismus“.

To vše nenarazilo takřka na žádný odpor předlednového, ale ani polednového vedení strany a ideologickém úseku (jako vůbec projevy antisocialismu a pravicového oportunismu), protože tam bylo mnoho politiků, kteří cítili spoluodpovědnost za procesy 50. let a proti židovským intelektuálům ani jejich jakkoli scestným názorům se nikdo neodvážil vystoupit, aby nebyli pokládáni za antisemity. Vliv sionistických myšlenek na českou a slovenskou literaturu a publicistiku sílil a stal se zcela neúměrný počtu těch několika málo židovských intelektuálů, kteří po válce zbyli. Nenormální poměry po odhalení kultu osobnosti a deformací marxismu-leninismu umožnily těmto lidem, aby také obsadili nepřiměřené množství pozic v našem kulturním životě. (Mám na mysli samozřejmě nositele sionistických myšlenek, marxismu a straně cizích, nikoli komunisty židovského původu, o jejichž židovství se zpravidla nic neví a nikoho to u nás také nezajímá.) Začaly pravé orgie „kafkismu“, který u nás propagoval prof. dr. Eduard Goldstücker a který je ve skutečnosti ideologií slabosti, odcizení, nestatečnosti.

Zdroj: KOLÁR, František Jaromír. *Sionismus a antisemitismus*. Praha: Svoboda, 1970, s. 16–17

Vysvětlivky:

sionistický pseudohumanismus - pojem používaný komunistickými režimy ke kritice politiky, kterou považovaly za maskování imperialistických a koloniálních zájmů Izraele pod záštitou ochrany lidských práv a demokracie

oportunismus – strategie, kdy se jedinec či skupina snaží využít okolností, příležitosti nebo situace k dosažení svých cílů bez ohledu na trvalé hodnoty a principy

ZDROJ 6: SIONISMUS A ANTISEMITISMUS I (1970)

„Plně a bez jakýchkoliv výhrad souhlasím do té míry, kde se zabýváte sionismem jako nástrojem kapitalismu a imperialismu. V čem s vaším článkem nesouhlasím, jsou ta místa, kde se zabýváte antisemitismem a kde tvrdíte, že našim lidem je antisemitismus naprosto cizí, že prostě neexistuje. Podle mého názoru je antisemitismus u nás dnes takovým způsobem skryt, že je mnohem nebezpečnější, než kdyby se projevoval veřejně. Pro mládež se stalo vulgární nadávkou osovení žide'. Je to myšleno tím nejhorším způsobem. Tato mládež se to sama neučila, ale byla k tomu přivedena svými rodiči. K tomu, že píše tento dopis mě přiměl závěr vašeho článku: ... nechceme-li nenávisť a pronásledování... Tento příznak nemusí nikdo vyvolávat, ten zde již je.“

J. U. Praha

Tyto a podobné hlasy došly od soudruhů a občanů židovského původu nebo od lidí, kteří z neinformovanosti podlehlí izraelské i západní propagandě. Na Západě se z domnělého, antisemitismu' v socialistických zemích stal jeden z hlavních šlágrů antikomunistické propagandy, která přešla v druhé polovině roku 1967 do silné ofenzívy. [...]

Zdroj: KOLÁR, František Jaromír. *Sionismus a antisemitismus*. Praha: Svoboda, 1970, s. 76–77

Seřadte výroky na škále nejvíce souhlasím – nejvíce nesouhlasím. O zvoleném pořadí ve skupině diskutujte.

Je nepravděpodobné, že by text mohl vést ve vztahu k Židům ke stereotypizaci a diskriminaci.

Text představuje sionismus jako něco, co je nebezpečné a destruktivní pro společnost, aniž by poskytl důkazy nebo konkrétní příklady.

Autor se neodvolává na žádné jiné zdroje nebo perspektivy, což může vést ke zkrácení reality a vytváření jednostranného pohledu na věc.

Text nepodporuje antisemitismus, zaměřuje se pouze na židovské intelektuály a kritizuje je za jejich myšlenky a názory.

Text je silně emocionální a propagandistický a je pravděpodobné, že ve svých čtenářích vzbuzoval od počátku nedůvěru.

Jakým způsobem je v textech psáno o židovství a sionismu? Jaké argumenty jsou v textech použity proti Židům a sionistům? Dala by se publikace považovat za antisemitskou?

